ŁW. kr. 489/87.

Aleg. 89.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reformy szkół wydziałowych męskich.

Wysoki Sejmie!

W sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za rok 1885/6 na str. 85 i 86 mieliśmy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu kroki podjęte z naszej strony w celu wykonania uchwały sejmowej z dnia 3. Stycznia 1886 o reorganizacyi szkół wydziałowych męskich w kierunku rękodzielniczym, przemysłowym i rolniczym. Wyraziliśmy przytem nadzieję, że będziemy w możności jeszcze w ciągu bieżącej sesyi przedłożyć Wysokiemu Sejmowi ostateczne wnioski nasze w sprawie tej reorganizacyi. Obecnie wypada nam uzupełnić powyższe sprawozdanie a oraz wyjaśnić, dlaczego z gotowym projektem reorganizacyi szkół wydziałowych teraz jeszcze wystąpić nie możemy.

Do współudziału w przygotowaniu projektu reorganizacyi powołał Wysoki Sejm komisyę krajową dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, z nią przeto trzeba było przedewszystkiem wejść w kontakt i ułożyć plan wspólnego działania. Z całą gotowością i gorliwością odpowiedziała komisya wystosowanemu do niej w tej mierze zaproszeniu a delegując swego członka Wgo Ludwika Wierzbickiego, aby jako referent porozumiał się w powyższym przedmiocie z Wydziałem krajowym, uczyniła wniosek, aby to porozumienie mogło nastąpić na ustnej naradzie, do której także reprezentanci Rady szkolnej krajowej i obu krajowych Towarzystw gospodarskich mieliby być zaproszeni. Wydział krajowy chętnie zgodził się na ten wniosek widząc w nim gwarancyę wszechstronnego i gruntownego rozpatrzenia się w tak ważnej sprawie. Jakoż narada taka w składzie przez komisyę krajową zaproponowanym odbyła się na dwóch posiedzeniach w dniach 7. Października i 10 Listopada 1886., a owocem jej jest szereg wniosków, mogących służyć jako substrat do dalszego działania.

Wnioski te zakomunikował Wydział krajowy komisyi dla spraw przemysłu z prośbą, aby zechciała mu udzielić umotywowaną opinię, które z istniejących w kraju szkół wydziałowych męskich należałoby zreorganizować w kierunku przemysłowym a względnie rękodzielniczym a zarazem przedłożyć projekt planu nauk dla szkół w ten sposób zreorganizować się mających.

Takie samo zaproszenie wystosował Wydział krajowy równocześnie do krajowych Towarzystw gospodarskich we Lwowie i w Krakowie ze względu na zamierzoną reorganizacyę szkół wydziałowych w kierunku rolniczym.

W odpowiedzi na zawezwanie powyższe otrzymał Wydział krajowy od komisyi dla spraw przemysłu w dniu 3. Stycznia 1887. obszerny elaborat zawierający jej opinię w przedmiocie zamierzonej reformy wraz z pozytywnymi wnioskami co do reorganizacyi istniejących szkół wydziałowych, a nadto, jako alegaty, plan nauk i wzór statutu dla rękodzielniczej szkoły wydziałowej.

Towarzystwa gospodarskie nie dały dotychczas żadnej odpowiedzi.

Z tego co powiedziano okazuje się, że sprawa uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 23. Stycznia 1886. do opracowania nam przekazana nie przeszła jeszcze przez wszystkie przepisane w tej uchwale stadya. W tej chwili jesteśmy dopiero w posiadaniu części materyału, odnoszącej się do szkół z charakterem rękodzielniczym i przemysłowym, brakuje nam zaś materyał potrzebny do opracowania projektu organizacyi szkół w kierunku rolniczym. Brak nam dalej opinii Rady szkolnej krajowej, której przed zebraniem całego materyału zasięgnąć nie mogliśmy.

Nadto okazuje się potrzeba przeprowadzenia rokowań z c. k. Rządem w dwóch kwestyach wielkiej wagi, które na ostateczną decyzyę Wydziału krajowego a względnie Wysokiego Sejmu w sprawie zamierzonej reorganizacyi szkół wydziałowych bez wpływu pozostać nie mogą.

Jeżeli nowe szkoły mają odpowiadać potrzebie i zapewnić sobie racyę bytu jakiej dotychczasowe szkoły wydziałowe nie miały, to program nauk w nich udzielanych uledz będzie musiał bardzo znacznej modyfikacyi. Obok przedmiotów zupełnie nowych, które jak n. p. technologia a względnie nauka rolnictwa, muszą już z ustawy znaleść miejsce w programie, wypadnie wprowadzić doń, w znacznie rozszerzonym zakresie naukę rysunków tak odręcznych jak geometrycznych a także ręczne ćwiczenia mechaniczne. Owóż jeżeli zamierzona reforma przynajmniej w pierwszych latach nie ma pozostać tylko na papierze, należy wcześnie postarać się o dostateczną liczbę należycie przysposobionych nauczycieli, którzyby nowym wymogom zadość uczynić byli w stanie. W tym celu zamierza Wydział krajowy wejść w rokowania z c. k. Rządem, aby bądź przez rozszerzenie zakresu nauk w Seminaryach nauczycielskich bądź przez utworzenie specyalnych kursów albo w innej drodze zaradzono potrzebie.

Druga kwestya jest nie mniejszej wagi. Nowe szkoły wydziałowe z charakterem przemysłowym jeżeli mają spełniać swoje zadanie, muszą być obficie zaopatrzone w zbiory pomocniczych środków naukowych. Oprócz odpowiedniej biblioteki posiadać muszą w szczególności zbiór materyałów do nauki technologii chemicznej i zbiór narzędzi do nauki technologii mechanicznej, zbiór wzorów, modeli i przyborów pomocniczych do nauki rysunków i modelowania a wreszcie pracownie mechaniczne dla ćwiczeń praktycznych, jak również dla modelowania.

Wydatki na takie zbiory i pracownie będą bardzo znaczne, w każdym razie bez porównania wyższe od tych, jakie fundusze szkolne okręgowe a względnie fundusz szkolny krajowy ponosiły na przybory naukowe dla szkół wydziałowych w dotychczasowym ich ustroju. Staraniem Wydziału krajowego będzie wyjednać u c. k. Rządu przyjęcie pewnej części tych wydatków na skarb Państwa, czego kraj nasz tem snadniej domagać się może, że w innych prowincyach skarb Państwa dość znacznemi zasiłkami przychodzi w pomoc gminom utrzymującym podobne szkoły. Dość powiedzieć, że w budżecie państwowym na rok 1886. przeznaczono

na szkoły przemysłowe 1,458.076 zł., z czego na Galicyę tylko 44.000 zł., a przeto mało co więcej nad 3% wydzielono.

Wydział krajowy mniema, że przytoczone w niniejszem sprawozdaniu powody są dostateczne do wyjaśnienia, dlaczego projekt reformy szkół wydziałowych męskich w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 23. Stycznia 1886. dotychczas wypracowanym być nie mógł i uprasza:

Wysoki Sejm raczy sprawozdanie niniejsze przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 4. Stycznia 1887.

Marszałek krajowy:
Jan Tarnowski w. r.

Sprawozdawca:
Oktaw Pietruski
Członek Wydziału krajowego.